

Bài 30

TẬP TÍNH

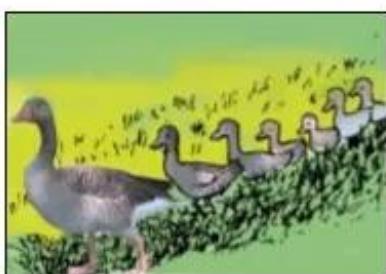
I - KHÁI NIỆM

1. Hiện tượng

▼ Hãy nghiên cứu một số hiện tượng dưới đây và nêu nhận xét chung.

a) Vào cuối xuân đầu hạ, sau những trận mưa rào đầu mùa, trên cánh đồng, tiếng ếch nhái vang vọng như thi nhau tạo thành một bản giao hưởng đồng quê, tiếp sau đó ếch nhái ôm nhau từng cặp di chuyển về phía bờ nước tìm nơi đẻ...

b) Thủ theo dõi một chú cóc đang rình mồi là một con ong bò ve (a); nó nhổm lên, phóng lưỡi ra để bắt mồi (b) nhưng vội vàng nhả ra và thu mình lại (c) để tránh con mồi không lấy gì làm ngon lành đó (hình 30.1).

Hình 30.2. Đàn ngỗng con chạy theo mẹ

c) Một đàn ngỗng mới nở đi theo ngỗng mẹ (hình 30.2) và những con ngỗng mới nở từ lò áp lại chạy theo người "chú lò" (hình 30.3). Vì đó là hình ảnh đầu tiên mà chúng nhìn thấy khi vừa ra khỏi vỏ.

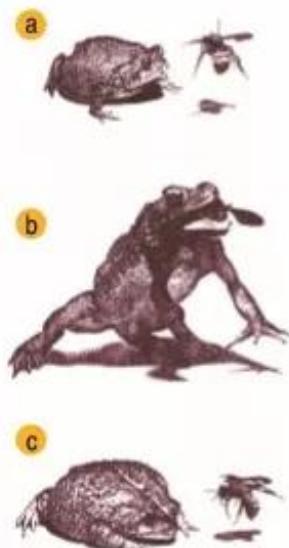
2. Định nghĩa tập tính

Tất cả những hiện tượng nêu trên đều là những biểu hiện của tập tính. Vậy tập tính là gì?

Tập tính động vật là chuỗi phản ứng trả lời các kích thích của môi trường (bên trong cũng như bên ngoài cơ thể), nhờ đó mà động vật tồn tại và phát triển.

II - CÁC LOẠI TẬP TÍNH

Dựa vào đặc điểm của các tập tính động vật có thể phân biệt thành hai loại (nhóm) tập tính chính là tập tính bẩm sinh và tập tính học được.

Hình 30.1. Cóc rình mồi

Hình 30.3. Đàn ngỗng chạy theo người mà chúng trông thấy đầu tiên khi mới nở

1. Tập tính bẩm sinh : là loại tập tính mà ngay từ khi sinh ra đã có, không cần qua học hỏi và rèn luyện, mang tính bản năng, được di truyền từ bố mẹ, không thay đổi và không chịu ảnh hưởng của điều kiện và hoàn cảnh sống, chúng được quyết định bởi nhân tố di truyền.

2. Tập tính học được : là loại tập tính được hình thành trong quá trình sống của cá thể. Ở những nhóm động vật càng cao, càng tiến hoá, loại tập tính học được đó càng nhiều và càng phức tạp.

▼ Trong 3 tập tính nêu ở mục I.1, tập tính ở ví dụ nào là tập tính bẩm sinh, tập tính ở ví dụ nào là tập tính học được và nêu rõ lí do. Tìm thêm các ví dụ cho mỗi loại tập tính đó.

Tập tính ở ví dụ 1.b, mục I.1, trong đó hoạt động rình mồi và phóng lưỡi bắt mồi là tập tính bẩm sinh, nhưng tránh mồi (tránh xa ong bò vẽ) lại là tập tính học được.

III - CƠ SỞ THẦN KINH CỦA TẬP TÍNH

Cơ sở thần kinh của tập tính là các phản xạ, trong đó :

- Các tập tính bẩm sinh là chuỗi phản xạ không điều kiện được di truyền từ bố mẹ.
- Các tập tính học được chính là chuỗi phản xạ có điều kiện được hình thành trong đời sống cá thể, do học tập, rèn luyện mà có.

Tập tính động vật là chuỗi phản ứng mà cơ thể trả lời lại kích thích để bảo đảm cho sự tồn tại của cá thể và của loài.

Có thể phân biệt : tập tính bẩm sinh, mang tính chất di truyền ; tập tính học được, hình thành trong quá trình sống do học tập, trải nghiệm mà có. Càng lên cao trên thang tiến hóa, các tập tính học được được hình thành càng nhiều và động vật càng dễ thích nghi với điều kiện và hoàn cảnh sống.

Cơ sở của các loại tập tính đều là phản xạ : tập tính bẩm sinh là một chuỗi phản xạ không điều kiện kế tiếp nhau còn tập tính học được là chuỗi phản xạ có điều kiện do học tập, rèn luyện mà có.

Câu hỏi và bài tập

1. Tập tính động vật là gì ?
2. Phân biệt tập tính học được với tập tính bẩm sinh.
3. Tìm 2 ví dụ (ngoài ví dụ trong bài) cho mỗi loại tập tính bẩm sinh và học được. Phân tích ý nghĩa của mỗi tập tính đối với đời sống.